

EXPLORE 2019 – Privacy

Achtergrondinformatie voor scholen en ouders over privacy en persoonsgegevens.

Het doel van het onderzoek

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door het Trimbos-instituut met financiering van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. EXPLORE 2019 levert landelijke cijfers over middelengebruik onder Nederlandse leerlingen in het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs (VSO). Op dit moment zijn er geen recente cijfers van jongeren uit het praktijkonderwijs en VSO. Bovendien willen we graag een beter beeld van wat scholen voor praktijk- en speciaal onderwijs doen rondom middelengebruik en waar zij behoefte aan hebben. Dit kan helpen om scholen in de toekomst beter te ondersteunen, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van passende preventieprogramma's.

Uitvoering onderzoek

Dit onderzoek bestaat uit twee delen: een vragenlijst voor leerlingen én interviews afgenomen bij directie, docent of zorgcoördinator van deelnemende scholen. Bij de uitvoering van EXPLORE is de privacy van de deelnemers belangrijk. Het onderzoek wordt daarom zó uitgevoerd dat de antwoorden op de vragenlijsten niet te herleiden zijn tot een individuele leerling. De deelnemers van de interviews geven toestemming voor hun deelname en krijgen vooraf aanvullende informatie over de persoonsgegevens. Zij kunnen altijd afzien van deelname of stoppen. Daarnaast worden de gegevens opgeslagen in de beveiligde omgeving van het Trimbos-instituut.

Leerlingen

Op scholen die meedoen aan EXPLORE worden 4 of 5 klassen (of maximaal 50 leerlingen) geselecteerd voor deelname. De leerlingen vullen gedurende een lesuur een (digitale of papieren) vragenlijst in (duurt ongeveer 30 minuten). Dit gebeurt strikt vertrouwelijk onder toezicht van een onderzoeksassistent van het Trimbos-instituut.

Bij digitale vragenlijsten worden de IP-adressen niet verzameld. Leerlingen krijgen een willekeurige code om in te loggen. Deze code is nodig om er voor te zorgen dat leerlingen de lijst maar één keer kunnen invullen. De code is niet gekoppeld aan de naam van de leerling, de naam van de klas of de naam van de school. Wel kunnen we met de code achterhalen welke kinderen er bij elkaar in de klas zitten (maar dus niet in welke klas of welke school). De antwoorden op de vragenlijst zijn niet te herleiden tot een individuele leerling. In de vragenlijst voor de leerlingen wordt niet gevraagd naar de naam van de school of de naam van de leerling.

Bij papieren vragenlijsten zal de onderzoeksassistent nadrukkelijk aangeven dat de leerlingen geen naam op de vragenlijst schrijven. De onderzoeksassistent verzamelt de vragenlijsten direct na het invullen en neemt ze in een gesloten envelop mee. Er blijven geen vragenlijsten achter op school. De afgesloten enveloppen worden ter verwerking verstrekt aan een door het Trimbos-instituut gecontracteerd scanbureau. Met het scanbureau zijn afspraken gemaakt over de beveiliging en geheimhouding. Het scanbureau digitaliseert de anonieme vragenlijsten, leest de antwoorden in en produceert een anoniem databestand. Zowel het anonieme databestand als de gedigitaliseerde, anonieme, vragenlijsten worden door het scanbureau aan het Trimbos-instituut verstrekt. Het scanbureau vernietigt daarna de papieren vragenlijsten en het databestand.

Directie, docent of zorgcoördinator

We willen graag in gesprek gaan met de directie, een docent of een zorgcoördinator over de manier waarop de school aandacht besteedt aan het middelengebruik door leerlingen. Daarnaast willen we kijken waar behoefte aan is en waar men tegenaan loopt op gebied van middelengebruik. Voor dit gesprek wordt toestemming gevraagd en wordt het gesprek uitsluitend opgenomen met toestemming van de deelnemer via een toestemmingsformulier. De gesprekken worden vervolgens gescheiden van het toestemmingsformulier verwerkt en daarna worden geluidsopnamen verwijderd.

Inhoud van de leerlingen-vragenlijsten

De leerlingen-vragenlijst richt zich op de gezondheid van de leerlingen en hun gedrag. De vragenlijst bevat ook enkele vragen over achtergrondkenmerken (geslacht, geboortemaand en -jaar en 4-cijferige postcode). Deze vragen zijn nodig om de landelijke representativiteit van het onderzoek te kunnen controleren. Ook met de combinatie van alle data is het redelijkerwijs onmogelijk voor het Trimbos-instituut om individuele leerlingen te identificeren.

Uitwisseling van gegevens

Tussen de school en het Trimbos-instituut vindt geen uitwisseling van gegevens plaats. Wij spreken met de scholen af dat zij contactgegevens van leerlingen en ouders strikt geheimhouden en onder geen beding aan het Trimbos-instituut verstrekken. Het Trimbos-instituut heeft dus geen inzage in de bestanden van de scholen. Bovendien zal het Trimbos-instituut de onderzoeksgegevens alleen op landelijk niveau rapporteren, niet op schoolniveau. Omdat de verwerkte gegevens niet te herleiden zijn tot een school kunnen scholen geen rapportage op schoolniveau ontvangen. Op deze manier borgen wij de anonimiteit.

Bedenktijd

Ouders ontvangen minimaal een week voor afname van de vragenlijsten in de klas een informatiebrief van de school. Deze brief beschrijft het doel van het onderzoek en de inhoud van de vragenlijst. Ook wordt ingegaan op de anonimiteit en de mogelijkheid van ouders om bezwaar te maken tegen deelname van hun kind aan het onderzoek. Als de ouders bezwaar hebben dan kunnen ze dat laten weten aan de school (i.v.m. de privacy kan deze afmelding niet aan het Trimbos-instituut worden doorgegeven). De docent houdt bij welke leerlingen niet meedoen. Het kind vult dan de vragenlijst niet in.

Voorafgaand aan het onderzoek legt een onderzoeksassistent mondeling en klassikaal aan de leerlingen uit waar het onderzoek over gaat, wat het doel van het onderzoek is, en dat het onderzoek anoniem is. De belangrijkste punten van het onderzoek worden aan het begin van de vragenlijst samengevat, zodat leerlingen dit zelf nog kunnen nalezen. Op hun scherm of op papier kunnen leerlingen aangeven dat zij de uitleg begrepen hebben en akkoord gaan met deelname aan het onderzoek. Als zij vragen hebben, kunnen zij deze stellen aan de onderzoeksassistent. Uiteraard kunnen leerlingen er ook voor kiezen om niet deel te nemen aan het onderzoek. Ook tijdens het onderzoek kunnen leerlingen besluiten te stoppen.

Privacy en ethische toetsing

Trimbos-instituut heeft een uitgebreide afweging gemaakt in welke mate de gegevens te herleiden zijn. Zoals hierboven beschreven zijn de gegevens die voor het EXPLORE onderzoek worden verzameld door het Trimbos-instituut van leerlingen redelijkerwijs niet te herleiden tot een individuele leerling. Voor het onderzoeksdoeleinde is het bovendien niet nodig om leerlingen of medewerkers van de school te identificeren en wij zullen dus ook geen pogingen daartoe ondernemen. Het Trimbos-instituut behandelt de gegevens als vertrouwelijk en beveiligt de gegevens conform haar informatiebeveiligingsbeleid. Alle onderzoekers binnen het Trimbos-instituut zijn gebonden aan geheimhouding. Het EXPLORE onderzoek heeft een ethische toetsing ondergaan en heeft goedkeuring ontvangen van de interne Trimbos Ethische Toetsingscommissie.

Rapportage

De gegevens die wij publiceren zijn niet herleidbaar tot individuele leerlingen, medewerkers van scholen of scholen. Ook de namen van de deelnemende scholen zullen niet worden genoemd. Scholen ontvangen geen rapportage op schoolniveau omdat dit de privacy van de leerlingen in het geding zou kunnen brengen.

Klachtenprocedure

Bij vragen of klachten over de verwerking van de gegevens kunt u mailen naar explore@trimbos.nl of telefonisch contact op te nemen met de projectleider van het EXPLORE onderzoek (dr. Karin Monshouwer, telefoonnummer 030-2959387, ma-di-do).